

بسمه تعالی

گزارش اقدام مشترک در توانمندسازی و اشتغالزایی مهارت آموختگان

عنوان: قالی بافی

تهیه شده در اداره کل آموزش فنی و حرفه ای استان تهران

مرکز آموزش فنی و حرفه ای شماره ۲۹ شهرستان قدس

مربوط به بازه ی زمانی: ۹۸/۱۰/۱۶ تا ۹۹/۵/۱۳

تاریخ تهیه: ۹۹/۴/۱۱

تأیید کننده گزارش: مدیر کل آموزش فنی و حرفه ای استان تهران

مقدمه:

یکی از مهمترین ماموریت های سازمان آموزش فنی و حرفه ای کشور، آموزش مهارت به افراد جهت ایجاد و توسعه اشتغال پایدار است. مطالعات و بررسی های صورت گرفته حاکی از آن است که آموزش مهارت های مورد نیاز جامعه منجر به ایجاد یک کسب و کار موفق می شود و از پایداری بیشتری برخوردار است.

آموزش های فنی و حرفه ای با هدف انتقال مهارت های مختلف به فراگیران و نیز اشتغال این دوره ها از طریق مزد بگیری و خود اشتغالی توسط سازمان آموزش فنی و حرفه ای پیگیری می شود. با توجه به محدودیت بازارهای سازمانی و غیر سازمانی (آزاد) جهت جذب مهارت آموزان آموزش های فنی و حرفه ای، توجه به مقوله کارآفرینی در این آموزش ها امری ضروری و اجتناب ناپذیر است. لذا به این نوع آموزش ها به عنوان ابزاری برای مقابله با بیکاری بالاخص بیکاری ساختاری که ناشی از تغییرات در اقتصاد جهانی می باشد، نگرسته می شود. در واقع خصیصه این آموزش ها، نوعی پرورش "کارآفرینی" است. به این معنی که افراد پس از کسب مهارت ها و تخصص دانش فنی، قادر خواهند بود که فرصت های شغلی مناسبی را به دست آورند و یا در نهایت فرصت شغلی ایجاد نمایند (تاج آبادی، ۱۳۹۲).

طرح های اشتغال زا نقش مهمی در اقتصاد کشور ایفا می نمایند، بر همین اساس معاونت آموزش سازمان بر آن است تا طی گزارشی، نسبت به اخذ اطلاعات مربوط به طرح های اشتغالزا از استان ها اقدام نماید. فرم "گزارش طرح های مشارکت در توانمندسازی و اشتغالزایی مهارت آموختگان" جهت اعلام مشخصات، اقدامات آموزشی و پشتیبانی ارائه شده در طرح اشتغال زا است که ادارات کل آموزش فنی و حرفه ای استان ها مبتنی بر قراردادهای تفاهمنامه های همکاری با آگاهی از خصیصه ها و قابلیت های شرکاء خود نسبت به تکمیل این فرم برای هر طرح اشتغالزا به صورت جداگانه اقدام می نمایند. این فرم شامل سه بخش می باشد که در بخش اول اطلاعات کاملی از مشخصات سازمان ها، موسسات و یا بنگاه های اقتصادی مشارکت کننده در طرح و همچنین ویژگی ها و برنامه های خود طرح آورده می شود. در بخش دوم اطلاعاتی در خصوص شناسایی گروه های هدف اقدامات مهارت آموزی آمادگی شغلی و در بخش سوم نیز اقدامات پشتیبانی و تسهیل گری انجام شده در طرح آورده می شود.

بخش اول

۱- اطلاعات سازمان ها / نهادها / بنگاه های اقتصادی مشارکت کننده در طرح:

در این قسمت اطلاعات کامل و جامع مربوط به سازمان/ نهاد/ بنگاه های اقتصادی مشارکت کننده در طرح و زمینه های همکاری هر کدام آورده می

شماره تماس و ایمیل	نام و نام خانوادگی نماینده مسئول	ماهیت دستگاه همکار				عناوین و زمینه های همکاری	نام دستگاه همکار	ردیف
		غیر دولتی		دولتی				
		خدماتی	تولیدی	خدماتی	تولیدی			
۰۹۱۲۶۶۴۴۶۱۲	خانم تجلی			*		معرفی مربی و هماهنگی جهت اختصاص مکان کارگاه	نیروی مقاومت بسیج سازندگی سپاه	۱
۴۶۸۴۴۳۰	خانم زینال نژاد			*		مجوز ایجاد کارگاه	میراث فرهنگی	۲
								۳

(شود)

۲- عنوان طرح توانمندسازی و اشتغالزایی: طرح ملی مهارت آموزی در محیط واقعی کار

۳- خلاصه طرح:

آموزش و ایجاد توانمندی جهت اشتغال زنان سرپرست خانواده و بدسرپرست در راستای طرح ملی مهارت آموزی در محیط واقعی کار

۳-۱- اسناد و قوانین مرتبط با اجرای طرح:

دستورالعمل ابلاغی طرح مهارت آموزی در محیط کار واقعی مصوبه ۹۵/۱۱/۵ و ۹۶/۱۲/۱۲ شورای عالی اشتغال بنا به ضرورت ایجاد بسترهای لازم برای ایجاد اشتغال مولد و پایدار برای جوانان، عملیاتی نمودن برنامه های اشتغال و بازارکار، اهمیت مهارت آموزی در محیط کار واقعی

۳-۲- محل جغرافیایی طرح:

- مناطق مرزی و محروم
- نقاط بازآفرینی شهری
- مناطق بافت های فرسوده ■
- روستا/ عشایر
- نواحی صنعتی / شهرک صنعتی
- ذکر سایر مناطق

۳-۳- مدت زمان اجرای طرح: ۷ ماه تاریخ شروع طرح: ۹۸/۱۰/۱۶ تاریخ خاتمه طرح: ۹۹/۵/۱۳

۴- فرآیند اجرا و جزئیات طرح:

- ۴-۱- بخش فعالیت طرح: کشاورزی □ خدمات □ صنعت □ فرهنگ و هنر ■
- ۴-۲- میزان اشتغال زایی طرح: مستقیم: ۶ نفر غیر مستقیم: ۰
- ۴-۳- الزامات توسعه و پیشبرد طرح:
 - آموزش بر مبنای استانداردهای فنی و حرفه ای
 - حضور در محیط کار واقعی
 - آشنایی با فروشندگان و واسطه های خرید کالا
 - معرفی به اداره صنعت و معدن جهت دریافت وام کارآفرینی
 - معرفی به بنیاد برکت جهت دریافت تسهیلات
 - حمایت بیمه ای سوانح و معافیت از بیمه کارگران طرح مهارت آموزی در محیط کار واقعی
- ۴-۴- اهمیت اجرای طرح:
 - اشتغال زایی برای افراد سرپرست خانوار ■
 - کمک به اقتصاد خانواده ■
 - جلوگیری از مهاجرت به شهرها ■
 - رشد مناطق بازآفرینی شهری
 - ذکر سایر موارد

۴-۵- دستاورد کمی طرح:

- تولید و فروش تابلوفرش در اندازه های مختلف
- ارائه خدمات آموزشی رایگان به متقاضیان
- ایجاد فرصت شغلی برای بانوان سرپرست خانواده و بدسرپرست
- تضمین پایداری شغل از طریق خرید محصولات تولید شده
- شرکت در نمایشگاه های مختلف

بخش دوم

۱- اقدامات آموزشی:

۱-۱- استاندارد و محتوی آموزشی:

آموزش دوره قالی بافی درجه ۲ با کد استاندارد ۳/۲/۵۷/۵۴-۷ و ۴۵۰ ساعت آموزش خاص به صورت تئوری و عملی

۱-۲- فضاهای اداری و تجهیزات مناسب:

یکی از واحدهای حوزه مقاومت بسیج سازندگی واقع در شهر قدس خ طالقانی روبروی داروخانه دکتر نوروزی در یک فضای تولیدی، آموزشی به متراژ ۷۰متر مربع با تجهیزات مربوط به آموزش قالی بافی شامل ۶ عدد دار قالی بافی و مواد مصرفی شامل نخ های ابریشمی، پشمی و آکرلیک

۱-۳- مربی:

مربی بدون هزینه معرفی شده از طرف بسیج سازندگی سپاه دارای جواز صنفی کسب و کار در حرفه قالی بافی به عنوان استادکار

۱-۴- برنامه ریزی و تعیین شیوه آموزش:

تعداد ۶ نفر کارآموزان به روش مهارت آموزی در محیط کار واقعی

۱-۵- کارآموزان یا گروه های هدف:

- بانوان سرپرست خانواده ، بی سرپرست و بدسرپرست
- رده سنی ۱۸ تا ۴۵ سال
- سطح تحصیلات ابتدایی و متوسطه

توضیحات	سازمان همکار ۳		سازمان همکار ۲		سازمان همکار ۱		اقدامات
	تهیه کننده	تامین کننده منابع مالی	تهیه کننده	تامین کننده منابع مالی	تهیه کننده	تامین کننده منابع مالی	
در این قسمت دستگاه/ دستگاه های تامین کننده هزینه های تهیه و تدوین استانداردها و محتوی دوره آموزشی و نحوه تهیه و تدوین آن مشخص می گردد					فنی و حرفه ای		استاندارد و محتوی آموزشی
در این بخش دستگاه/ دستگاه های تامین کننده منابع مالی فضا، تجهیزات و مواد مصرفی و همچنین دستگاه/ دستگاه های تهیه کننده آن مشخص می گردد					بسیج سازندگی سپاه		فضا و تجهیزات
در این قسمت دستگاه/ دستگاه های پرداخت کننده هزینه آموزش مربیان و دستگاه های تامین کننده مربی مشخص می گردد					بسیج سازندگی سپاه		مربی
در این قسمت دستگاه/ دستگاه های تامین کننده هزینه های آموزش (ثبت نام، مشاوره و هدایت شغلی کارآموزان) و دستگاه/ دستگاه های متولی آن مشخص می گردد					بسیج سازندگی سپاه		کارآموز
در این بخش دستگاه/ دستگاه های تامین کننده هزینه های آزمون و صدور گواهینامه و دستگاه/ دستگاه های مشارکت کننده در برگزاری آزمون عملی					فنی و حرفه ای		آزمون و صدور گواهینامه

۶-۱- آزمون و صدور گواهینامه:

آزمون تئوری و عملی پایان دوره و گواهینامه مهارت

۷-۱- مسئول مهارت آموزی طرح:

نام و نام خانوادگی: زهرا اوغازی سمت: مسئول آموزش مرکز شماره ۲۹ شهر قدس

شماره و ایمیل: ۰۹۳۰۱۵۸۱۴۲۶

۲) اقدامات پشتیبانی آموزش:

بخش سوم

پشتیبانی و تسهیل گری طرح

۱- مشخصات و شناسایی بازار محصول/خدمت:

۱-۱- خدمات یا محصول:

معرفی محصول:

قالی یا فرش نوعی گسترده‌تری بافته شده از الیاف پنبه، پشم و در بعضی موارد ابریشم است که معمولاً برای پوشش زمین به کار می‌رود. به دست بافته پُرزدار و گره‌دار قالی گفته می‌شود. از آنجا که قالی و فرش همیشه نقش‌های زیبا بر خود داشته‌اند، امروزه به جنبه تزئینی آن نیز توجه می‌شود.

از مهم‌ترین خاصیت‌های درمانی قالی این است که به دلیل استفاده از پشم در آن، برخلاف فرش‌های ماشینی امروزی که سرشار از مواد آکریلیک و پلاستیک‌اند و ایجاد الکتریسیته می‌کنند، موجب خروج الکتریسیته ساکن از بدن انسان می‌شود. خاصیت دیگر آن تاثیری است که در لطافت و نرمی پوست بدن انسان دارد، به گونه‌ای که راه رفتن روی آن بدون استفاده از هیچ پوششی نه تنها در پاشنه پا ترک ایجاد نمی‌کند بلکه ترک‌های ایجاد شده را نیز از بین می‌برد.

علاقه‌مندان این هنر اصیل می‌توانند پس از گذراندن دوره‌های آموزشی مربوطه و کسب مهارت‌های لازم در کارگاه‌های صنایع دستی شهرستان مشغول کار شوند و یا با راه اندازی واحدهای تولیدی و حتی با نصب دار در منازل خود به بافت و تولید قالی مشغول شوند.

مزایای اقتصادی و تجاری محصول :

کشور ایران از لحاظ صادرات صنایع دستی در رتبه ۹۳ جهان قرار دارد که هر ساله قالی و تابلو فرش جزء اصلی‌ترین اقلام صادر کننده بوده است و از طریق صادرات قالی کمک شایانی به اقتصاد مرکز صنایع دستی شده است. از نظر اقتصادی توجه به صنعت فرش دستباف و گلیم واجد اهمیت است زیرا اولاً ارزش افزوده این صنعت حدود ۸۵٪ است. ثانیاً فرآورده‌های این صنعت بزرگترین رقم صادرات غیر نفتی را تشکیل می‌دهد. صادرات فرش در ایران یکی از فعالیت‌های اقتصادی پر سود محسوب می‌شود.

از آنجا که هنر قالی بافی از هنرهای دستی کهن و با سابقه ایرانی است، با توجه به هزینه پایین تولید، سودآوری بالا و اشتغالزایی مناسب می‌تواند زمینه ساز تحقق اقتصاد مقاومتی باشد. همچنین می‌تواند به ایجاد درآمدی پایدار برای بانوان خانه دار و زنان سرپرست خانوار و حتی دختران جوان بیکار منجر شود، با توجه به اینکه نیازمند هزینه‌های اولیه کم می‌باشد از بازدهی بالایی برخوردار است که این امر در صورت توجه می‌تواند به یک ظرفیت برای اقتصاد منطقه تبدیل شود؛ لذا توجه به مشکلات این صنعت و هنر رو به رشد می‌تواند به افزایش تولید و اشتغال در این بخش منجر شود.

مهمترین شهرهای تولید کننده قالی در ایران :

هم‌اکنون بیش از ۱۲۰۰ کارخانه تولید فرش ماشینی و ۷۰۰ کارگاه تولید فرش دستباف در منطقه کاشان و آران و بیدگل مشغول به فعالیت می‌باشد.

۱-۳- بررسی رقبا و چگونگی رقابت:

ایران در بازار فرش دستباف جهان با رقبایی مثل هند، پاکستان و ترکیه رقابت می‌کند. طی این ده سال رقبایی مثل افغانستان و نپال هم به بازار اضافه شده‌اند. در بین رقبا نام کشورهایی مثل چین هم دیده می‌شود. البته هند توانسته سهمش را در بازار جهانی فرش دستباف افزایش دهد. به نظر می‌رسد که پاکستان و هند رقبای مهم تری اند اما از سوی دیگر نباید صنعت پیشروی چین و ترکیه را از یاد برد که توانسته اند سهم خوبی از تولید فرش صنعتی را از آن خود کنند.

آمریکا اولین واردکننده فرش دستباف از ایران است ، عراق و آلمان هم در رتبه های بعدی واردات فرش ماشینی از ترکیه قرار دارند.

فرصت ها و تهدیدها:

یکی از تهدیدهای رونق صادرات فرش دستباف کاهش نیروی کار در این حوزه است . جمعیت متمرکز روستایی به سمت پراکندگی و سکونت در شهرها میل می کند. آمار نشان می دهد که وضع از این نظر خوب نیست.

هرچند در اسناد بالادستی در سال های پس از پیروزی انقلاب اسلامی توجه شده اما چالش های تولید و صادرات فرش دستباف چهار دهه گذشته ادامه یافته است . بررسی سازندگی نشان می دهد که اکنون میزان صادرات فرش در نیمه دهه ۹۰ خورشیدی کمتر از میزان صادرات آن در اواخر دهه ۵۰ است.

پایداری مشکلات و چالش های مختلف در کنار تحریم ها در دوره ای صادرات فرش ایرانی را با مشکلات جدی رو به رو کرد. آغاز دوره پسابرجام اما نوید روزهای تازه ای را به فرش ایرانی می داد. به گفته رییس مرکز ملی فرش ایران رفع تحریم ها و مشکلات مربوط به صادرات فرش دستباف ایرانی به ایالات متحده آمریکا به عنوان بزرگترین واردکننده فرش در جهان اتفاق خوبی برای این صنعت بوده است . این اتفاق خوب باعث شد بیش از ۹۰ میلیون دلار فرش دستباف ایرانی به آمریکا صادر شود. اکنون و با توجه به خروج آمریکا از برجام مشکلات صادرات قالی نیز با چالش مواجه شده است.

نقاط ضعف و قوت محصول:

اشتغال یکی از مهم ترین ارمان های فرش دستباف ایرانی برای اقتصاد کشورمان است . فرش با ارزش افزوده بالا و هزینه پایین برای تامین مواد اولیه تولید می شود اما این کسب و کار قدیمی خانواده های روستایی اکنون در معرض رقابت با فرش های ماشینی و بافندگان دیگر کشورها قرار گرفته است . از سوی دیگر اشتغال کارگاهی این صنعت هم مشکلات بسیاری دارد. کارگران قالیبافی از حمایت های اجتماعی برخوردار نیستند.

سیستم کارمزدی در عمل در کارگاه ها غلبه دارد که باعث شده درآمد کارگران اندک و سود بیشتر به جیب تولیدکننده سرازیر شود. تشدید واسطه گری و پایداری مشکلات بیمه ای کارگران از دیگر مشکلاتی است که باعث شده اشتغال در این حوزه آسیب ببیند.

به طور معمول بهداشت و استانداردهای مناسب محیط کار در کارگاه ها کمتر مورد توجه قرار می گیرد و آمارهای شفافیتی از تعداد افراد شاغل در این صنعت نیز وجود ندارد. تولید فرش از ابتدایی ترین مرحله تا ارسال به مصرف کننده ۳۰ فرصت شغلی ایجاد می کند.

بعضی آمارها از فعالیت دست کم ۲ میلیون نفر دیگر در زمینه فرش خبر می دهد که نزدیک به یک میلیون نفر از آنان بافنده و یک میلیون نفر دیگر در زمینه های دیگر مثل طراحی ، تولید مواد اولیه ، پشم شویی ، رنگرزی ، ریسندگی ، ساخت دار و ابزار، تجارت و بازاریابی مشغول اند. بعضی منابع می گویند هزینه ایجاد شغل ثابت در صنعت فرش ایران ۱۰ درصد هزینه متوسط ایجاد شغل در صنعت است.

علت افت صادرات قالی ایران :

آمارها نشان می دهد که بهره مندی تولیدناخالص داخلی ایران رو به کاهش است . فرش دستباف محصولی با ارزش افزوده بالاست . خانوارهای روستایی برای تهیه مواد اولیه تنها ۲۰ درصد هزینه می کنند و ۸۰ درصد هزینه به بخش طراحی ، تبلیغات

و کار اختصاص دارد. تولید هرچه بیشتر فرش دستباف ایرانی می تواند به تقویت اقتصاد ملی از دو بخش صادرات و اشتغال کمک کند اما صادرات فرش دستباف در سال های بعد از برنامه اول توسعه تاکنون کمتر شده است. از سوی دیگر بررسی آمار ارزش افزوده فرش دستباف به قیمت های سال جاری نشان دهنده رشد ظاهری این صنعت است اما بررسی های دقیق نشان می دهد که این رشد واقعی نبوده و ناشی از تورم است. مرکز پژوهش های مجلس شورای اسلامی در این گزارش از این نوشته که حتی در سال هایی که تحریم ایران جدی نبوده صادرات فرش دستباف ایرانی کاهش یافته است بنابراین مسئله فرش دستباف بیش از بیرونی بودن درونی است و به مسائلی چون مدیریت و شیوه های آن ، سیاست گذاری ها و ساختارها باز می گردد.

بازاریابی و فروش:

این هنر اصیل ایرانی نیازمند درایت از مرحله تولید تا عرضه است تا بتواند از فرصت مجاورت با بازارهای کشورهای آسیای میانه استفاده کرده و شهرت دیرینه خود را باز یابد.

حمایت از طرحهای مشاغل خانگی و تسهیل دهی برای تولید مرغوب صنایع دستی، شناسایی بازارهای مختلف داخلی و خارجی، آگاهی بخشی و آموزش برای عرضه محصول از مجاری مشخص و سود ده و حمایت و بها دادن به تولید این محصول از راه های رونق بخشیدن به فرایند بازاریابی و فروش می باشد .

۲- مجوزهای لازم برای راه اندازی کسب و کار:

شرح مجوز (پروانه/ امتیاز): پروانه تولید کارگاهی صنایع دستی در رشته قالی بافی

سازمان صادر کننده مجوز: میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری

شماره و تاریخ مجوز: ۱۵۷۹۸۴/۱۹۷/ص تاریخ ۹۷/۱۰/۱۹

بخش چهارم

۴-۱- آسیب شناسی اجرای طرح:

- وجود واسطه های زیاد و خرید محصولات با قیمت پایین
- عدم وجود بازارهای محلی و فصلی جهت ارائه مستقیم محصولات
- عدم رعایت اصول بهداشتی و مکان های مناسب با تهویه مطلوب در کارگاه های قالی بافی

- عدم حمایت های لازم از زنان تولیدکننده و کارآفرین
- عدم حمایت و پشتوانه کافی برای تهیه مواد اولیه

۴-۲- پیشنهادات و ارائه راهکارهای رفع چالش ها:

- کاهش واسطه ها از طریق ایجاد بازارچه های محلی
- کاهش واردات محصولات مشابه
- فرهنگ سازی و تشویق به تولید این محصول
- بسترسازی مکان های مناسب با تهویه مطلوب جهت اختصاص به قالی بافان
- حمایت از تولیدکنندگان و خرید محصولات توسط ادارات دولتی
- ایجاد بانک اطلاعات از تولیدکنندگان و کارآفرینان برتر
- ایجاد سامانه های اختصاصی خرید و فروش محصولات تولیدی و معرفی به مصرف کنندگان

محل درج عکس های مرتبط با طرح:

